Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΡΑΝΤΟΥ
της 2ας Φεβρουαρίου 2021 [1]

Υπόθεση C-194/19

H. A.
κατά
État belge

[αίτηση του Conseil d'État
(Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας – Μεταβίβαση της ευθύνης – Άρθρο 27 – Προσφυγές – Έκταση του δικαστικού ελέγχου – Υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να λάβει υπόψη περιστάσεις οι οποίες είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς κα μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας – Προϋποθέσεις»

I. Εισαγωγή

1. Αιτών διεθνή προστασία υπέβαλε την αίτησή του σε ένα κράτος μέλος, πλην όμως εκδόθηκε εις βάρος του απόφαση μεταφοράς προς άλλο κράτος μέλος. Μερικές ημέρες αργότερα, ο αδελφός του αφίχθη στο πρώτο κράτος μέλος, όπου υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας.

2. Οφείλει το δικαστήριο του πρώτου κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ο αιτών άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως μεταφοράς, να λάβει υπόψη το μεταγενέστερο της εκδόσεως της αποφάσεως γεγονός της αφίξεως του αδελφού του αιτούντος και την εκ μέρους του υποβολή αιτήσεως διεθνούς προστασίας; Αυτό είναι, κατ' ουσίαν, το ερώτημα που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) [2].

3. Στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο καλείται να διευκρινίσει περαιτέρω τη νομολογία του σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 [3] (στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ), υπό το πρίσμα του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Το Δικαστήριο θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να εξετάσει σε ποιο πλαίσιο πρέπει να διενεργηθεί ο δικαστικός

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 Η περίπτωση αυτή είναι διαφορετική από εκείνη κατά την οποία τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται ο αιτών υφίσταντο ήδη κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, ζήτημα που αποτελεί το αντικείμενο της υποθέσεως C-18/20, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Μεταγενέστερη αίτηση διεθνούς προστασίας), η οποία επί του παρόντος εκκρεμεί.

3 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31).

έλεγχος της αποφάσεως μεταφοράς του αιτούντος διεθνή προστασία και αν η άφιξη μέλους της οικογένειάς του, εν προκειμένω του αδελφού του, επίσης αιτούντος διεθνή προστασία, συνιστά γεγονός το οποίο μπορεί να επηρεάσει τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Ο κανονισμός Δουβλίνο III

4. Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 5 και 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ έχουν ως εξής:

«(4) Τα συμπεράσματα [του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατά την ειδική σύνοδο] του Τάμπερε [στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999] προσδιόρισαν επίσης ότι το [κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου] θα πρέπει να περιλαμβάνει, σε μία βραχυχρόνια προοπτική, ένα σαφή και λειτουργικό καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου.

(5) Μια τέτοια μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Θα πρέπει, ιδίως, να επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας και να μην διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

[…]

(19) Για την εγγύηση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων προσώπων, θα πρέπει να θεσπιστούν νομικές εγγυήσεις και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής όσον αφορά αποφάσεις για μεταφορές στο υπεύθυνο κράτος μέλος, σύμφωνα, ιδίως, με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο άρθρο 47 του [Χάρτη]. Προκειμένου να τηρείται το διεθνές δίκαιο, η πραγματική προσφυγή κατά των ανωτέρω αποφάσεων θα πρέπει να καλύπτει την εξέταση της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και της νομικής και της πραγματικής κατάστασης στο κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρεται ο αιτών.»

5. Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Στόχος», ορίζει τα ακόλουθα:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα […]».

6. Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει υπό το στοιχείο ζ′ τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[…]

ζ) “μέλη της οικογένειας”: εφόσον ή οικογένεια ήδη υπήρχε στη χώρα καταγωγής, τα ακόλουθα μέλη της οικογένειας του αιτούντος τα οποία είναι παρόντα στο έδαφος των κρατών μελών:

– ο ή η σύζυγος του αιτούντος ή ο σύντροφος ή η σύντροφός του που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο σε ελεύθερη ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι το δίκαιο ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου περί υπηκόων τρίτων χωρών,

– τα ανήλικα τέκνα των ζευγών της πρώτης περίπτωσης ή του αιτούντος, υπό την προϋπόθεση ότι είναι άγαμα, ανεξαρτήτως αν γεννήθηκαν εντός ή εκτός γάμου ή αν είναι υιοθετημένα, όπως ορίζεται από το εθνικό δίκαιο,

– όταν ο αιτών είναι ανήλικος και άγαμος, ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον αιτούντα, είτε βάσει νόμου είτε βάσει της πρακτικής του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται ο ενήλικος,

– όταν ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας είναι ανήλικος και άγαμος, ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον αιτούντα, είτε βάσει νόμου είτε βάσει της πρακτικής του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται ο δικαιούχος.»

7. Το άρθρο 3 του ίδιου κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση στη διαδικασία εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από αυτά, συμπεριλαμβανομένων των συνόρων ή των ζωνών διέλευσης. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνο κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ.

2. Εάν δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί το υπεύθυνο κράτος μέλος βάσει των κριτηρίων που αναφέρονται στον παρόντα κανονισμό, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας.

Όταν είναι αδύνατη η μεταφορά αιτούντος στο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί πρωτίστως ως υπεύθυνο, εξαιτίας βάσιμων λόγων που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων στο εν λόγω κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του [Χάρτη], το προσδιορίζον κράτος μέλος εξακολουθεί να εξετάζει τα κριτήρια του κεφαλαίου ΙΙΙ, ώστε να διαπιστώσει αν άλλο κράτος μέλος μπορεί να προσδιοριστεί ως υπεύθυνο.

[…]»

8. Το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ιεράρχηση των κριτηρίων», έχει ως εξής:

«Ο προσδιορισμός του υπευθύνου κράτους μέλους κατ’ εφαρμογή των κριτηρίων που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται βάσει της κατάστασης που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών υπέβαλε την αίτησή του διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά σε ένα κράτος μέλος.»

9. Το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Μέλη οικογένειας που είναι αιτούντες διεθνή προστασία», ορίζει τα ακόλουθα:

«Εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε κράτος μέλος για την οποία δεν έχει ακόμη ληφθεί πρώτη απόφαση επί της ουσίας, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, υπό τον όρο ότι οι ενδιαφερόμενοι εξέφρασαν την επιθυμία τους γραπτώς.»

10. Το άρθρο 12 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Έκδοση τίτλων διαμονής ή θεωρήσεων», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα ακόλουθα:

«Εάν ο αιτών είναι κάτοχος έγκυρης θεώρησης, το κράτος μέλος που την εξέδωσε είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, εκτός εάν η θεώρηση εκδόθηκε εξ ονόματος άλλου κράτους μέλους βάσει συμφωνίας εκπροσώπησης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 810/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων [4]. Στην περίπτωση αυτή, το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας.»

11. Το άρθρο 17 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ρήτρες διακριτικής ευχέρειας», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3 παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό.

Το κράτος μέλος που αποφασίζει να εξετάσει αίτηση διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτήν την ευθύνη. […]

[…]»

12. Το άρθρο 27 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προσφυγές», έχει ως εξής:

«1. Ο αιτών […] έχει το δικαίωμα άσκησης πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ένδικου [βοηθήματος] ή επανεξέτασης, ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία, κατά απόφασης μεταφοράς.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο εύλογο χρονικό διάστημα εντός του οποίου μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σύμφωνα με την παράγραφο 1.

3. Για τους σκοπούς ενδίκων [βοηθημάτων] κατά αποφάσεων μεταφοράς ή επανεξετάσεων των αποφάσεων αυτών, τα κράτη μέλη προβλέπουν στο εθνικό δίκαιο:

α) ότι το ένδικο [βοήθημα] ή η επανεξέταση παρέχει στον ενδιαφερόμενο το δικαίωμα να παραμείνει στο συγκεκριμένο κράτος μέλος εν αναμονή του αποτελέσματος του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης ή

4 ΕΕ 2009, L 243, σ. 1.

β) η μεταφορά αναστέλλεται αυτόματα και παύει να ισχύει μετά την παρέλευση εύλογου χρονικού διαστήματος, κατά τη διάρκεια του οποίου το δικαστήριο, μετά από λεπτομερή και αυστηρή εξέταση του αιτήματος, λαμβάνει απόφαση για [το ανασταλτικό αποτέλεσμα] ή μη του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης ή

γ) το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να ζητήσει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από δικαστήριο να αναστείλει την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς εν αναμονή [εκδίκασης] του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης που αιτήθηκε. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη δυνατότητα πραγματικής προσφυγής αναστέλλοντας τη μεταφορά έως ότου ληφθεί η απόφαση για το πρώτο αίτημα αναστολής. Η απόφαση για την αναστολή ή μη της εφαρμογής της απόφασης μεταφοράς λαμβάνεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, επιτρέποντας, παράλληλα, τη λεπτομερή και αυστηρή εξέταση του αιτήματος αναστολής. Η απόφαση για τη μη αναστολή της εφαρμογής της απόφασης μεταφοράς αναφέρει τους λόγους στους οποίους βασίζεται.

4. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αποφασίσουν αυτεπάγγελτα να αναστείλουν την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς εν αναμονή [εκδίκασης] του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης.

[…]»

13. Το άρθρο 29 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Λεπτομέρειες και προθεσμίες», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:

«1. Η μεταφορά του αιτούντος […] από το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα προς το υπεύθυνο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα, ύστερα από διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών μελών, μόλις αυτό είναι πρακτικά δυνατόν και το αργότερο εντός προθεσμίας έξι μηνών από την αποδοχή του αιτήματος περί αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου από άλλο κράτος μέλος ή από την έκδοση οριστικής απόφασης επί ενδίκου [βοηθήματος] ή επανεξέτασης εφόσον σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 3 υπάρχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

[…]

2. Εάν η μεταφορά δεν πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, το υπεύθυνο κράτος μέλος απαλλάσσεται των υποχρεώσεών του αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου και η ευθύνη μεταβιβάζεται τότε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται σε ένα έτος κατ' ανώτατο όριο, εάν η μεταφορά δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί λόγω φυλάκισης του ενδιαφερομένου ή σε 18 μήνες κατ' ανώτατο όριο αν ο ενδιαφερόμενος διαφεύγει.»

2. Η οδηγία 2013/32/ΕΕ

14. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ[5] ορίζει τα ακόλουθα:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση κοινών διαδικασιών για τη χορήγηση και ανάκληση της διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [6].»

5 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60).

6 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9).

15. Το άρθρο 46 της οδηγίας 2013/32 προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά των ακόλουθων αποφάσεων:

α) απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, περιλαμβανομένων των αποφάσεων:

i) με τις οποίες κρίνουν αίτηση ως αβάσιμη όσον αφορά το καθεστώς του πρόσφυγα και/ή το καθεστώς επικουρικής προστασίας,

[…]

3. Προκειμένου να τηρούν τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει πλήρη και ex nunc εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων, ιδίως, κατά περίπτωση, εξέταση των αναγκών διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την οδηγία [2011/95], τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου [βοηθήματος] ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

4. Τα κράτη μέλη ορίζουν εύλογες προθεσμίες και θεσπίζουν τις λοιπές απαιτούμενες διατάξεις για την άσκηση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής από τον αιτούντα σύμφωνα με την παράγραφο 1. Οι προθεσμίες δεν καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος.

[…]»

Β. Το βελγικό δίκαιο

16. Το άρθρο 39/2, παράγραφος 2, του loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (νόμου περί της εισόδου στην επικράτεια, της διαμονής, της εγκαταστάσεως και της απομακρύνσεως των αλλοδαπών) της 15ης Δεκεμβρίου 1980[7], όπως ίσχυε κατά τον χρόνο της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος της 15ης Δεκεμβρίου 1980), ορίζει τα εξής:

«Το [Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών, Βέλγιο)] εκδίδει αποφάσεις επί των λοιπών προσφυγών ακυρώσεως λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου ή τύπου του οποίου η μη τήρηση επισύρει ακυρότητα, καθώς και λόγω υπερβάσεως ή καταχρήσεως εξουσίας.»

17. Το άρθρο 39/82, παράγραφος 4, δεύτερο και τέταρτο εδάφιο, του νόμου αυτού προβλέπει:

«Εάν στον αλλοδαπό έχει επιβληθεί μέτρο απομακρύνσεως ή επαναπροωθήσεως του οποίου η εκτέλεση επίκειται, ιδίως δε όταν έχει τεθεί υπό περιορισμό σε συνοριακό φυλάκιο όπως ορίζεται στα άρθρα 74/8 και 74/9 ή όταν, ως παρεπόμενη ποινή, έχει παραταθεί η κράτησή του, ο αλλοδαπός δύναται, εφόσον δεν έχει ασκήσει αίτηση αναστολής, να ζητήσει με τη διαδικασία του κατεπείγοντος την αναστολή εκτελέσεως του μέτρου αυτού εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 39/57, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο.

[…]

7 *Moniteur belge* της 31ης Δεκεμβρίου 1980, σ. 14584.

Ο πρόεδρος του τμήματος ή ο δικαστής υποθέσεων αλλοδαπών προβαίνει σε λεπτομερή και αυστηρή εξέταση όλων των αποδεικτικών στοιχείων που περιήλθαν σε γνώση του, ιδίως όσων τυχόν υποδηλώνουν την ύπαρξη σοβαρών υπονοιών ότι η εκτέλεση της προσβαλλομένης αποφάσεως θα εξέθετε τον αιτούντα σε κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση δυνάμει του άρθρου 15, δεύτερο εδάφιο, της [Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, στο εξής: ΕΣΔΑ], το οποίο υπόκειται σε λεπτομερή και αυστηρό έλεγχο.»

18. Το άρθρο 39/84 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Όταν το Conseil [du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών)] επιλαμβάνεται αιτήσεως αναστολής εκτελέσεως πράξεως σύμφωνα με το άρθρο 39/82, είναι αποκλειστικώς αρμόδιο, μέσω εκδόσεως προσωρινής διαταγής και υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 39/82, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, να διατάσσει κάθε αναγκαίο μέτρο για την προστασία των συμφερόντων των διαδίκων ή των προσώπων που έχουν έννομο συμφέρον για την επίλυση της υποθέσεως, με εξαίρεση τα μέτρα τα οποία άπτονται ατομικών δικαιωμάτων.

Τα μέτρα αυτά διατάσσονται, αφού οι διάδικοι έχουν ακουστεί ή κληθεί δεόντως, με αιτιολογημένη απόφαση του προέδρου του τμήματος που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της ουσίας ή του δικαστή υποθέσεων αλλοδαπών τον οποίο ορίζει ο πρόεδρος του τμήματος για τον σκοπό αυτό.

Σε περίπτωση κατεπείγοντος, μπορούν να διαταχθούν προσωρινά μέτρα χωρίς προηγούμενη ακρόαση των διαδίκων ή ορισμένων εξ αυτών.

Το άρθρο 39/82, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, εφαρμόζεται στις δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται δυνάμει του παρόντος άρθρου.

Ο Βασιλεύς καθορίζει, με διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν προτάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου, τη διαδικασία σχετικά με τα μέτρα που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.»

19. Το άρθρο 39/85, παράγραφοι 1 και 3, του ίδιου νόμου έχει ως εξής:

«§ 1. Εάν στον αλλοδαπό έχει επιβληθεί μέτρο απομακρύνσεως ή επαναπροωθήσεως του οποίου η εκτέλεση επίκειται, ιδίως όταν έχει τεθεί υπό περιορισμό σε συνοριακό φυλάκιο όπως ορίζεται στα άρθρα 74/8 και 74/9 ή όταν, ως παρεπόμενη ποινή, έχει παραταθεί η κράτησή του, ο αλλοδαπός δύναται να ζητήσει, μέσω προσωρινών μέτρων κατά την έννοια του άρθρου 39/84, από το Conseil [du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών)] να εξεταστεί το συντομότερο δυνατόν η αίτηση αναστολής που έχει υποβληθεί κατά την τακτική διαδικασία, υπό την προϋπόθεση ότι έχει εγγραφεί στο πινάκιο και ότι το Conseil δεν έχει αποφανθεί ακόμη επ' αυτής. Η αίτηση προσωρινών μέτρων πρέπει να υποβληθεί εντός της προθεσμίας του άρθρου 39/57, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο.

[…]

§ 3. Με την επιφύλαξη της § 1, από την παραλαβή της αιτήσεως προσωρινών μέτρων δεν είναι δυνατή η αναγκαστική εκτέλεση του μέτρου της απομακρύνσεως ή της επαναπροωθήσεως μέχρις ότου το Conseil [du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών)] αποφανθεί επί της υποβληθείσας αιτήσεως. Εάν δεν χορηγηθεί αναστολή, είναι εκ νέου δυνατή η αναγκαστική εκτέλεση του μέτρου.»

III. Η διαφορά της κύριας δίκης, το προδικαστικό ερώτημα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

20. Στις 22 Μαΐου 2017 ο Η. Α. (αναιρεσείων της κύριας δίκης, στο εξής: αναιρεσείων), παλαιστινιακής καταγωγής, εισήλθε στο Βέλγιο. Την επόμενη ημέρα υπέβαλε αίτηση ασύλου στο εν λόγω κράτος μέλος.

21. Στις 31 Μαΐου 2017 έγινε ακρόαση του αναιρεσείοντος προκειμένου οι βελγικές αρχές να προσδιορίσουν το υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αιτήσεώς του διεθνούς προστασίας, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

22. Στις 22 Ιουνίου 2017 οι βελγικές αρχές υπέβαλαν στις ισπανικές αρχές αίτημα αναδοχής του αναιρεσείοντος, βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού. Στις 4 Ιουλίου 2017 οι ισπανικές αρχές έκαναν δεκτό το αίτημα αναδοχής του αναιρεσείοντος.

23. Την 1η Αυγούστου 2017 οι βελγικές αρχές εξέδωσαν απόφαση με την οποία αρνήθηκαν τη χορήγηση δικαιώματος διαμονής στον αναιρεσείοντα και τον διέταξαν να εγκαταλείψει τη βελγική επικράτεια (στο εξής: απόφαση της 1ης Αυγούστου 2017).

24. Στις 25 Αυγούστου 2017 ο αναιρεσείων κατέθεσε ενώπιον του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως αυτής, συνοδευόμενη από αίτημα αναστολής εκτελέσεως. Προέβαλε το επιχείρημα ότι στις 22 Αυγούστου 2017 αφίχθη στο Βέλγιο ο αδελφός του, ο οποίος υπέβαλε αίτηση ασύλου στο ίδιο κράτος μέλος και ότι, λόγω των κοινών στοιχείων μεταξύ της δικής του αιτήσεως ασύλου και εκείνης του αδελφού του, οι αιτήσεις τους έπρεπε οπωσδήποτε να εξεταστούν από κοινού από τις βελγικές αρχές.

25. Με απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2017 το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) απέρριψε την προσφυγή, με το σκεπτικό ότι η άφιξη του αδελφού του αναιρεσείοντος στο Βέλγιο και η εκκρεμής αίτηση του τελευταίου για διεθνή προστασία συνιστούσαν στοιχεία μεταγενέστερα της αποφάσεως της 1ης Αυγούστου 2017, τα οποία δεν μπορούσαν να επηρεάσουν τη νομιμότητα της αποφάσεως αυτής.

26. Στις 28 Δεκεμβρίου 2017 ο αναιρεσείων άσκησε αναίρεση κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας), υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι η απόφαση αντιβαίνει προς το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, όπως ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη.

27. Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι, κατά το χρονικό σημείο της ακροάσεώς του από τις βελγικές αρχές στο πλαίσιο του προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους για την εξέταση της αιτήσεώς του διεθνούς προστασίας, ήτοι στις 31 Μαΐου 2017, δεν ήταν ακόμη σε θέση να επικαλεσθεί, αφενός, ότι ο αδελφός του, ο οποίος αφίχθη στο Βέλγιο σε μεταγενέστερο χρόνο, έχει υποβάλει αίτηση ασύλου στο ίδιο κράτος μέλος και, αφετέρου, ότι οι βελγικές αρχές αναγνώρισαν ότι ήταν υπεύθυνες για την εξέταση της αιτήσεως του αδελφού του. Επομένως, μπόρεσε να επικαλεσθεί το νέο αυτό στοιχείο για πρώτη φορά με το δικόγραφο της προσφυγής του κατά της αποφάσεως της 1ης Αυγούστου 2017. Ο αναιρεσείων υποστήριξε ότι οι αιτήσεις ασύλου οι οποίες υποβλήθηκαν από τον ίδιο και τον αδελφό του και οι οποίες συνδέονται στενά λόγω των κοινών στοιχείων των διώξεων που έχουν υποστεί αμφότεροι, έπρεπε να εξετασθούν από κοινού από τις βελγικές αρχές. Ο αναιρεσείων βάλλει δε κατά της αρνήσεως του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) να λάβει υπόψη το νέο αυτό πραγματικό στοιχείο με την αιτιολογία ότι είναι μεταγενέστερο της αποφάσεως της 1ης Αυγούστου 2017, και του προσάπτει ότι κακώς περιορίστηκε σε έλεγχο νομιμότητας, ενώ το συγκεκριμένο στοιχείο θα μπορούσε να είναι καθοριστικής σημασίας για τη δίκαιη εξέταση της αιτήσεώς του ασύλου και να θεωρηθεί ως λόγος μη εκτελέσεως της αποφάσεως μεταφοράς του.

28. Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) επισημαίνει ότι, βάσει του άρθρου 39/2, παράγραφος 2, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, ο δικαστικός έλεγχος που ασκείται από το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) σε σχέση με απόφαση μεταφοράς ληφθείσα στο πλαίσιο του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως και στηρίζεται στον φάκελο της υποθέσεως και στα διαθέσιμα πληροφοριακά στοιχεία. Συνεπώς, εν προκειμένω, η άρνηση του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) να λάβει υπόψη στοιχεία μεταγενέστερα της εκδόσεως της αποφάσεως της 1ης Αυγούστου 2017 είναι σύμφωνη με τη διάταξη αυτή.

29. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής όπως προβλέπεται στο άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, μια κατάσταση κατά την οποία, όταν ελέγχεται δικαστικώς απόφαση μεταφοράς ληφθείσα στο πλαίσιο του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, δεν λαμβάνονται υπόψη, για τους σκοπούς της εξετάσεως της νομιμότητας της αποφάσεως αυτής, στοιχεία μεταγενέστερα της εκδόσεώς της.

30. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το ίδιο, ως αναιρετικό δικαστήριο, δεν είναι αρμόδιο να κρίνει, στην πράξη, αν και με ποιον τρόπο τα νέα στοιχεία τα οποία επικαλείται ο αναιρεσείων θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους για την εξέταση της υποβληθείσας από αυτόν αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

31. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'Etat (Συμβούλιο της Επικρατείας) αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία και υποβάλλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 27 του [κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ], εξεταζόμενο μεμονωμένα ή από κοινού με το άρθρο 47 του [Χάρτη], να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο, προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, να λάβει υπόψη του, κατά περίπτωση, στοιχεία μεταγενέστερα της εκδόσεως της αποφάσεως περί "μεταφοράς στο πλαίσιο της διαδικασίας του Δουβλίνου";»

32. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν ο αναιρεσείων, η Βελγική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο αναιρεσείων, η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή ανέπτυξαν επίσης προφορικές παρατηρήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 9ης Νοεμβρίου 2020.

IV. Ανάλυση

Α. Επί του παραδεκτού

33. Στις γραπτές παρατηρήσεις της η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως για τον λόγο ότι, κατόπιν της παρελεύσεως της εξάμηνης προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ για την εκτέλεση της μεταφοράς, το Βασίλειο του Βελγίου κατέστη υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας του αιτούντος.

34. Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Δικαστηρίου, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) κατέστησε σαφές ότι αδυνατεί να αποφανθεί κατά το παρόν στάδιο, αυτεπαγγέλτως και χωρίς συζήτηση, ότι ο αναιρεσείων δεν έχει πλέον έννομο συμφέρον προς αναίρεση της από 30 Νοεμβρίου 2017 αποφάσεως του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) και ότι η απάντηση στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα δεν είναι πλέον αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς που ήχθη ενώπιόν του υπό την ιδιότητά του ως αναιρετικού δικαστηρίου.

35. Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να απαντήσει [8].

36. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο και της τοποθετήσεώς του ως προς τη λυσιτέλεια του προδικαστικού ερωτήματος, πρέπει να γίνει δεκτό, έστω και αν προσωπικά διατηρώ σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αιτιολογία της τοποθετήσεως αυτής, ακόμη και στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως και ελέγχου νομιμότητας, ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα παραμένει χρήσιμη για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

37. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως θα εξεταστεί ως παραδεκτή.

Β. Επί της ουσίας

1. Σχετικά με την αναγκαιότητα να λαμβάνονται υπόψη κατά τον δικαστικό έλεγχο περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως αποφάσεως μεταφοράς του αιτούντος διεθνή προστασία

38. Κατά το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ο αιτών διεθνή προστασία έχει το δικαίωμα ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή είτε ένδικου βοηθήματος κατά αποφάσεως μεταφοράς είτε αιτήσεως επανεξετάσεώς της ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά της στοιχεία.

39. Το περιεχόμενο της προσφυγής που μπορεί να ασκήσει ο αιτών διεθνή προστασία κατά αποφάσεως μεταφοράς του διευκρινίζεται στην αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, όπου αναφέρεται ότι, προς εξασφάλιση της τηρήσεως του διεθνούς δικαίου, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής το οποίο κατοχυρώνει ο κανονισμός αυτός κατά των αποφάσεων μεταφοράς πρέπει να καλύπτει, αφενός, την εξέταση της εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού και, αφετέρου, την εξέταση της πραγματικής και της νομικής καταστάσεως στο κράτος μέλος προς το οποίο μεταφέρεται ο αιτών [9].

40. Επιπλέον, το γράμμα του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν προβλέπει κανέναν περιορισμό σχετικά με τα επιχειρήματα που μπορεί να προβάλει ο αιτών άσυλο στο πλαίσιο της προσφυγής του [10].

41. Το Δικαστήριο έχει εξετάσει επανειλημμένως το ζήτημα της συνεκτιμήσεως περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως αποφάσεως μεταφοράς αιτούντος διεθνή προστασία. Έχει δεχθεί ότι, στις δύο περιπτώσεις που θα αναφερθούν κατωτέρω, το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται προσφυγής κατά αποφάσεως μεταφοράς οφείλει να λάβει υπόψη τέτοιες μεταγενέστερες περιστάσεις.

8 Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020, J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:1011, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

9 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

10 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψη 36).

α) Προστασία του αιτούντος διεθνή προστασία από τον κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση στο υπεύθυνο κράτος μέλος

42. Στην πρώτη περίπτωση, η εκδοθείσα απόφαση μεταφοράς παραμένει ανεκτέλεστη, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συμμόρφωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών με τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το άρθρο 4 του Χάρτη όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος διεθνή προστασία.

43. Στο πνεύμα αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι απόκειται στα κράτη μέλη, περιλαμβανομένων και των εθνικών δικαστηρίων, να μη μεταφέρουν αιτούντα άσυλο προς το υπεύθυνο κράτος μέλος εφόσον είναι αδύνατο να αγνοήσουν ότι, εξαιτίας των συστημικών πλημμελειών της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου και των συνθηκών υποδοχής των αιτούντων άσυλο στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, συντρέχουν σοβαροί και τεκμηριωμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι ο αιτών θα διατρέξει ουσιαστικό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη [11].

44. Για να καταλήξει στη διαπίστωση αυτή, το Δικαστήριο παρέπεμψε στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) [12]. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι σε άλλη υπόθεση το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι, προκειμένου να εκτιμήσει κατά πόσον είναι πραγματικός, για αλλοδαπούς που απειλούνται με απέλαση ή έκδοση, ο προβαλλόμενος κίνδυνος μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, πρέπει να προβεί σε *πλήρη και ex nunc εξέταση* της καταστάσεως που επικρατεί στη χώρα προορισμού, με δεδομένο ότι η κατάσταση αυτή μπορεί *να μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου* [13]. Μολονότι έχουν εκφρασθεί συναφώς επιφυλάξεις ακόμη και εντός του ίδιου του ΕΔΔΑ [14], ο ex nunc χαρακτήρας της εξετάσεως αυτής έχει πάντως επιβεβαιωθεί [15].

45. Για την εφαρμογή του άρθρου 4 του Χάρτη είναι αδιάφορο αν ο σοβαρός κίνδυνος να υποστεί ο ενδιαφερόμενος απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση λόγω της μεταφοράς του στο υπεύθυνο κράτος μέλος, κατά την έννοια του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, υφίσταται κατά τον χρόνο της καθ' εαυτήν μεταφοράς, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου ή μετά το πέρας αυτής [16].

46. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ συνιστά κωδικοποίηση της νομολογίας του Δικαστηρίου [17]. Κατά συνέπεια, ο ίδιος ο κανονισμός ήδη προβλέπει ρητώς μία ενδεχόμενη περίπτωση, ήτοι της υπάρξεως, στο υπεύθυνο κράτος μέλος, συστημικών ελλείψεων που συνεπάγονται κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη, της οποίας η επέλευση μετά την έκδοση αποφάσεως μεταφοράς του αιτούντος διεθνή προστασία εμποδίζει την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής.

47. Εν προκειμένω, στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν τίθεται ζήτημα κινδύνου να υποστεί ο αναιρεσείων τέτοια απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση στο κράτος μέλος αναδοχής [18].

11 Αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψη 94), και της 10ης Δεκεμβρίου 2013, Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, σκέψη 60).

12 Αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψη 88). Το Δικαστήριο μνημόνευσε την απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609).

13 Απόφαση του ΕΔΔΑ της 23ης Μαΐου 2007, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών (CE:ECHR:2007:0111JUD000194804, § 136).

14 Ravarani, G., *Évaluation de la crédibilité des demandeurs d'asile: charge de la preuve et limites de l'examen par la CEDH*, ΕΔΔΑ, 2017, https://www.echr.coe.int/Documents/Speech_20170127_Ravarani_JY_FRA.pdf

15 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του ΕΔΔΑ της 23ης Μαρτίου 2016, F.G. κατά Σουηδίας (CE:ECHR:2016:0323JUD004361111, § 115).

16 Απόφαση της 19ης Μαρτίου 2019, Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, σκέψη 88).

17 Απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2019, M.A. κ.λπ. (C-661/17, EU:C:2019:53, σκέψη 84).

18 Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι βελγικές αρχές προέβησαν σε λεπτομερή εξέταση του ζητήματος αυτού όσον αφορά τον αναιρεσείοντα.

β) Η ύπαρξη περιστάσεων οι οποίες είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως αποφάσεως μεταφοράς και καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ

48. Η δεύτερη περίπτωση συνεκτιμήσεως περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως αποφάσεως μεταφοράς ανάγεται στη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία η αναφορά που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, περί εξετάσεως της εφαρμογής του κανονισμού αυτού στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 27, παράγραφος 1, προσφυγής κατά της αποφάσεως μεταφοράς, πρέπει να θεωρηθεί ότι αποσκοπεί, ιδίως, στον έλεγχο της ορθής εφαρμογής των κριτηρίων προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, τα οποία ορίζονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού, περιλαμβανομένου του κριτηρίου ευθύνης που μνημονεύεται στο άρθρο 12 του κανονισμού αυτού [19].

49. Επομένως, το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 19 του ίδιου κανονισμού, μπορεί να οδηγήσει σε αμφισβήτηση της ευθύνης κράτους μέλους, ακόμη και χωρίς να υπάρχουν, εντός του κράτους μέλους αυτού, συστημικές πλημμέλειες στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο, οι οποίες να συνεπάγονται κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη [20].

50. Το Δικαστήριο διευκρίνισε επίσης ότι, όσον αφορά τις αποφάσεις μεταφοράς, ο νομοθέτης της Ένωσης θέσπισε εγγυήσεις προς κατοχύρωση της νομιμότητάς τους, αναγνωρίζοντας ειδικότερα στον ενδιαφερόμενο αιτούντα άσυλο, με το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το δικαίωμα να ασκεί κατά της αποφάσεως μεταφοράς του πραγματική προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου, η οποία καλύπτει τόσο τα πραγματικά περιστατικά όσο και τα νομικά στοιχεία της αποφάσεως μεταφοράς [21].

51. Με την απόφαση Shiri [22], έγινε από το Δικαστήριο το πρώτο βήμα για τη συνεκτίμηση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς, στο πλαίσιο του προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

52. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, η αυστριακή αρμόδια αρχή έκρινε απαράδεκτη την αίτηση διεθνούς προστασίας του Majid Shiri, διέταξε την απομάκρυνσή του και διαπίστωσε ότι επιτρεπόταν η επαναπροώθησή του στη Βουλγαρία. Ο M. Shiri άσκησε προσφυγή κατά της σχετικής αποφάσεως, ισχυριζόμενος ότι η Δημοκρατία της Αυστρίας είχε καταστεί υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αιτήσεώς του λόγω παρελεύσεως της εξάμηνης προθεσμίας μεταφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 29, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Εν προκειμένω, η εξάμηνη αυτή προθεσμία είχε παρέλθει σε ημερομηνία μεταγενέστερη της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς.

53. Το Δικαστήριο κλήθηκε επομένως να κρίνει αν ήταν σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης η συνεκτίμηση από το επιληφθέν αυστριακό δικαστήριο του γεγονότος αυτού, το οποίο ήταν μεταγενέστερο της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς.

54. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού αυτού καθώς και με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι ο αιτών διεθνή προστασία πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα το οποίο να του παρέχει τη δυνατότητα να επικαλεσθεί την *επελθούσα μετά την έκδοση της αποφάσεως μεταφοράς* παρέλευση της εξάμηνης προθεσμίας που ορίζεται στο άρθρο 29, παράγραφοι 1 και 2, του ως άνω κανονισμού. Όταν εθνική νομοθεσία

19 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψη 44).

20 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Karim (C-155/15, EU:C:2016:410, σκέψη 22).

21 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. K. κ.λπ. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 64).

22 Απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017 (C-201/16, στο εξής: απόφαση Shiri, EU:C:2017:805).

αναγνωρίζει στον αιτούντα διεθνή προστασία το δικαίωμα να επικαλεσθεί περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του, στο πλαίσιο προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τηρείται η προαναφερθείσα υποχρέωση προβλέψεως αποτελεσματικού και ταχέος ενδίκου βοηθήματος[23].

55. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο εδραίωσε την προσέγγισή του αυτή με την απόφαση Hasan[24]. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, ο Aziz Hasan, κατόπιν υποβολής αιτήσεως ασύλου στη Γερμανία και αφού απορρίφθηκε εκεί η προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε κατά της αποφάσεως μεταφοράς του, μεταφέρθηκε στην Ιταλία, η οποία ήταν το κράτος μέλος της πρώτης αιτήσεώς του ασύλου, και εν συνεχεία επέστρεψε παρανόμως στη Γερμανία. Δεδομένου ότι ο A. Hasan άσκησε έφεση, η γερμανική νομοθεσία προέβλεπε ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά αποφάσεως μεταφοράς πρέπει, κατ' αρχήν, να αποφαίνεται με βάση την πραγματική κατάσταση η οποία ίσχυε κατά την τελευταία επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ή, ελλείψει επ' ακροατηρίου συζητήσεως, κατά το χρονικό σημείο εκδόσεως της αποφάσεως του εν λόγω δικαστηρίου επί της προσφυγής.

56. Στην απόφαση Hasan, το Δικαστήριο, παραπέμποντας στην απόφαση Shiri, έκρινε ότι ο αιτών διεθνή προστασία πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα το οποίο να του παρέχει τη δυνατότητα *να επικαλεσθεί περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς* του, σε περίπτωση που η συνεκτίμησή τους είναι *καθοριστική για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ*[25].

57. Στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, φρονώ ότι μπορούν να αντληθούν δύο διδάγματα από την ερμηνεία την οποία έκανε δεκτή το Δικαστήριο με τις αποφάσεις Shiri και Hasan.

58. Αφενός, κατ' εφαρμογήν του δικαίου της Ένωσης, το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς. Κατά την άποψή μου, η λύση αυτή δικαιολογείται απολύτως στο μέτρο που, στις περιπτώσεις αυτές, το γεγονός του οποίου έγινε επίκληση μπορούσε να επηρεάσει την εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ ως προς τον αιτούντα διεθνή προστασία[26]. Ο σκοπός δε του κανονισμού αυτού, όπως προκύπτει από την αιτιολογική του σκέψη 5, είναι να εφαρμόζονται αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Αν ένα γεγονός μεταγενέστερο της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς δύναται, αντικειμενικά, να επηρεάσει τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, ο αιτών πρέπει να έχει τη δυνατότητα να το επικαλεσθεί ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου και να επωφεληθεί από αυτό[27].

59. Αφετέρου, το δικαίωμα που αναγνωρίζεται στον αιτούντα διεθνή προστασία να εξετάζονται περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του αντλείται απευθείας από διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Πράγματι, το Δικαστήριο κατέληξε στο ως άνω συμπέρασμα ερμηνεύοντας το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη.

23 Απόφαση Shiri (σκέψη 46).

24 Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018 (C-360/16, στο εξής: απόφαση Hasan, EU:C:2018:35).

25 Απόφαση Hasan (σκέψη 31). Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο ακολούθησε, επομένως, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot (C-360/16, EU:C:2017:653, σημείο 79), κατά τον οποίο ο δικαστικός έλεγχος της αποφάσεως μεταφοράς πρέπει να αφορά, ιδίως, πραγματικά και νομικά στοιχεία μεταγενέστερα της προσβαλλομένης αποφάσεως και να καλύπτει την ενδεχόμενη εξέλιξη των περιστάσεων που είναι κρίσιμες για τον προσδιορισμό της ευθύνης των κρατών μελών για την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

26 Το Δικαστήριο επανέλαβε την ερμηνεία αυτή σχετικά με την εξάμηνη προθεσμία στην απόφαση της 19ης Μαρτίου 2019, Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, σκέψεις 66 έως 69).

27 Βλ. Hruschka, C., και Maiani, F., «Dublin III Regulation (EU) nº. 604/2013», σε Hailbronner, K., και Thym, D. (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law: A Commentary*, 2η έκδ., C.H. Beck/Hart/Nomos, 2016, σ. 1478 έως 1604, ιδίως σ. 1567, κατά τους οποίους το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προβλέπει πλήρη και ex nunc εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων, όπως το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32.

60. Κατά τη γνώμη μου, είναι σαφές ότι το Δικαστήριο, με τις δύο αυτές αποφάσεις, έθεσε ως αρχή την υποχρεωτική συνεκτίμηση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς, αλλά μόνον εφόσον πρόκειται για περιστάσεις οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

61. Πράγματι, αν γινόταν δεκτή η εξέταση μη καθοριστικών περιστάσεων προβαλλόμενων μετά την έκδοση της αποφάσεως μεταφοράς, μέσω μίας ή περισσότερων διαδοχικών προσφυγών, τούτο θα μπορούσε εύκολα να καταλήξει στην υπέρβαση της εξάμηνης προθεσμίας του άρθρου 29, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ και, ως εκ τούτου, στην υπονόμευση του επιδιωκόμενου σκοπού της ταχείας εξετάσεως των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, ο οποίος μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού αυτού. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα καταστρατηγούνταν οι μηχανισμοί προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, ιδίως σε σχέση με την πρώτη είσοδο στο έδαφος της Ένωσης.

2. Σχετικά με το δικονομικό περιεχόμενο του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ

62. Ενόψει του ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι ορισμένες περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής, θεωρώ αναγκαίο, προκειμένου να καθοριστεί το δικονομικό περιεχόμενο του επακόλουθου δικαστικού ελέγχου, να εξεταστεί αν ο έλεγχος αυτός έχει εναρμονισθεί από το δίκαιο της Ένωσης.

α) Τα επιχειρήματα υπέρ της παροχής δικονομικής αυτονομίας στα κράτη μέλη

63. Από το γράμμα των σχετικών διατάξεων αντλούνται ορισμένα επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ της αναγνωρίσεως δικονομικής αυτονομίας στα κράτη μέλη, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία μεταγενέστερα της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

64. Το πρώτο επιχείρημα αντλείται από το γράμμα του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού. Ειδικότερα, το άρθρο 27, παράγραφος 1, προβλέπει ότι ο αιτών έχει το δικαίωμα ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ένδικου βοηθήματος κατά αποφάσεως μεταφοράς ή αιτήσεως επανεξετάσεως, ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία της αποφάσεως μεταφοράς. Η εν λόγω διάταξη ουδόλως μνημονεύει τη δυνατότητα εξετάσεως ex nunc από το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο.

65. Η διαφορά είναι αξιοσημείωτη σε σχέση με το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, το οποίο ορίζει ρητώς ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει *πλήρη και ex nunc* εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων[28]. Εξ αντιδιαστολής, η σιωπή του νομοθέτη της Ένωσης ως προς τη δυνατότητα τέτοιας εξετάσεως στο πλαίσιο του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ άγει σε συμπέρασμα παροχής δικονομικής αυτονομίας στα κράτη μέλη.

28 Για την έννοια της διατάξεως αυτής, βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 93). Όπως επισημαίνει το Δικαστήριο, η έκφραση «ex nunc» καταδεικνύει ότι ο δικαστής υποχρεούται, κατά την εκτίμηση που πραγματοποιεί, να λαμβάνει υπόψη τυχόν νέα στοιχεία τα οποία έχουν προκύψει μετά την έκδοση της αποφάσεως που αποτελεί αντικείμενο της προσφυγής.

66. Το δεύτερο επιχείρημα αντλείται από τη διατύπωση του άρθρου 7, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού, όπου ορίζεται ότι το υπεύθυνο κράτος μέλος προσδιορίζεται βάσει της καταστάσεως που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών υπέβαλε την αίτηση διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά σε ένα κράτος μέλος. Πρόκειται για κανόνα ο οποίος αποσκοπεί στην αποτροπή της καταστρατηγήσεως, από τους αιτούντες διεθνή προστασία, των κριτηρίων που προβλέπει ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ. Συνεπώς, έλεγχος ex nunc χωρεί μόνον κατ' εξαίρεση.

67. Οι διατάξεις αυτές θα μπορούσαν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν υπάρχουν κανόνες της Ένωσης που να διέπουν το συγκεκριμένο ζήτημα. Μάλιστα, σε πρόσφατη απόφασή του το Δικαστήριο στηρίχθηκε στο γράμμα του άρθρου 46, παράγραφος 4, της οδηγίας 2013/32 για να κρίνει ότι, δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, επαφίεται στα κράτη μέλη να θεσπίσουν τις απαιτούμενες διατάξεις για την άσκηση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής από τον αιτούντα. Το Δικαστήριο συνήγαγε ότι οι επίμαχοι στην υπόθεση εκείνοι δικονομικοί κανόνες ενέπιπταν στην αρχή της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, τηρουμένων των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας[29].

β) Τα επιχειρήματα υπέρ της υπάρξεως εναρμονισμένου από το δίκαιο της Ένωσης δικαστικού ελέγχου

68. Τα επιχειρήματα τα οποία αντλούνται από το γράμμα των σχετικών διατάξεων υπέρ της παροχής δικονομικής αυτονομίας στα κράτη μέλη δεν είναι αλυσιτελή. Ωστόσο, φρονώ ότι το ζήτημα έχει επιλυθεί από το Δικαστήριο με τις αποφάσεις Shiri και Hasan.

69. Πιο συγκεκριμένα, στις αποφάσεις εκείνες, το Δικαστήριο ουδεμία αναφορά κάνει σε δικονομική αυτονομία των κρατών μελών η οποία θα έφθανε μέχρι του σημείου να στερεί το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο από οιαδήποτε δυνατότητα να εξετάσει περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς. Αντιθέτως, όπως επισήμανα στο σημείο 59 ανωτέρω, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τέτοιες μεταγενέστερες περιστάσεις βάσει του άρθρου 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη. Από τον συνδυασμό αυτών ακριβώς των δύο άρθρων, ερμηνευόμενων από κοινού με την αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, αντλεί ο αιτών διεθνή προστασία το δικαίωμα να ζητήσει από το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο την εξέταση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του.

70. Άλλωστε, η νομολογία αυτή δεν έρχεται σε αντίθεση με το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Πράγματι, αφενός, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη, *η διοικητική αρχή του κράτους μέλους* στο οποίο ο αιτών υπέβαλε την αίτηση διεθνούς προστασίας καλείται να προσδιορίσει το υπεύθυνο κράτος μέλος βάσει της καταστάσεως ως είχε τη στιγμή της υποβολής της αιτήσεως. Αφετέρου, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική δικαστική προστασία του αιτούντος, το *εθνικό δικαστήριο* που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά της αποφάσεως μεταφοράς οφείλει να λάβει υπόψη μεταγενέστερες περιστάσεις, όπως η παρέλευση της εξάμηνης προθεσμίας του άρθρου 29, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού αυτού, στο πλαίσιο εξετάσεως ex nunc.

γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

71. Κατά τη γνώμη μου, το Δικαστήριο συνέδεσε σαφώς το δικαίωμα του αιτούντος διεθνή προστασία για συνεκτίμηση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς και δυνάμενων να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεώς του με ειδικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, οι οποίες αποτελούν τη νομική βάση της συνεκτιμήσεως αυτής.

29 Απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Απόρριψη μεταγενέστερης προσφυγής – Προθεσμία για την άσκηση προσφυγής) (C-651/19, EU:C:2020:681, σκέψεις 33 έως 35).

72. Επομένως, ο δικαστικός έλεγχος τέτοιων μεταγενέστερων περιστάσεων έχει εναρμονισθεί από το δίκαιο της Ένωσης, υπό την έννοια ότι το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο ή τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, ανεξαρτήτως των εθνικών δικονομικών ρυθμίσεων σχετικά με την έκταση του ελέγχου αυτού, πρέπει υποχρεωτικώς να λαμβάνουν υπόψη ορισμένες περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς.

3. Σχετικά με την περίπτωση κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά της αποφάσεως μεταφοράς δεν έχει δικαίωμα να εξετάσει περιστάσεις μεταγενέστερες της αποφάσεως αυτής

73. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης το να μην προβλέπει η εθνική νομοθεσία τη δυνατότητα του εθνικού δικαστηρίου να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του αιτούντος διεθνή προστασία.

α) Οι προϋποθέσεις συμβατότητας του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης

74. Οι αποφάσεις Shiri και Hasan αφορούσαν περιπτώσεις στις οποίες η εθνική νομοθεσία επέτρεπε την ex nunc εξέταση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς. Εντούτοις, δεδομένου ότι το Δικαστήριο δεν περιόρισε την εφαρμογή της νομολογίας του στην τήρηση της συγκεκριμένης προϋποθέσεως, φρονώ ότι η λύση αυτή μπορεί να εφαρμοστεί και στην περίπτωση εθνικής νομοθεσίας που δεν προβλέπει τέτοια εξέταση.

75. Εν προκειμένω, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) επισημαίνει το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία προβλέπει έλεγχο νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως από το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών). Εξ αυτού συνάγεται ότι το τελευταίο πρέπει να αποφανθεί βάσει της πραγματικής καταστάσεως που υπήρχε κατά το χρονικό σημείο της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς. Ωστόσο, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Βελγική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) μπορεί, στο πλαίσιο της εξετάσεως που διενεργεί, να λάβει υπόψη στοιχεία μεταγενέστερα της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς.

76. Υπενθυμίζεται, ως προς το ζήτημα αυτό, ότι θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο εντός του πραγματικού και νομοθετικού πλαισίου το οποίο ορίζει το ίδιο με δική του ευθύνη και του οποίου την ακρίβεια το Δικαστήριο δεν οφείλει να ελέγξει[30]. Ως εκ τούτου, βάσει των στοιχείων που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία, έστω και αν διατηρώ αμφιβολίες συναφώς, ότι ο δικαστικός έλεγχος τον οποίο ασκεί το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) δεν του παρέχει τη δυνατότητα να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του αιτούντος διεθνή προστασία.

77. Εκ πρώτης όψεως, ο ως άνω δικαστικός έλεγχος δεν παρίσταται σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης, καθώς φαίνεται να μη συνάδει με την ερμηνεία την οποία έκανε δεκτή το Δικαστήριο με τις αποφάσεις Shiri και Hasan.

78. Εντούτοις, αφενός, η επιβαλλόμενη από το δίκαιο της Ένωσης συνεκτίμηση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς δεν συνεπάγεται, κατ' εμέ, μεταβολή του είδους του δικαστικού ελέγχου που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο, ήτοι του ελέγχου νομιμότητας.

30 Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020, J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:1011, σκέψη 31).

79. Παράλληλα, εκτιμώ ότι ούτε η νομολογία του ΕΔΔΑ απαιτεί μια τέτοια μεταβολή [31]. Στο πλαίσιο αυτό θεωρώ χρήσιμο να επισημάνω ότι το ΕΔΔΑ έχει ήδη κρίνει σε μία περίπτωση ότι το εθνικό δικαστήριο, μολονότι δεν ήταν σε θέση να υποκαταστήσει τις πραγματικές διαπιστώσεις της διοικητικής αρχής με τις δικές του πραγματικές διαπιστώσεις, μπορούσε ωστόσο να βεβαιωθεί ότι οι διαπιστώσεις της διοικητικής αρχής ή τα συμπεράσματα που απέρρεαν από αυτές δεν ήταν αυθαίρετα ή παράλογα, καθώς και ότι ένας τέτοιος έλεγχος ήταν ευλόγως αναμενόμενος από ένα δευτεροβάθμιο δικαστήριο σε εξειδικευμένους τομείς του δικαίου, ιδίως όταν τα πραγματικά στοιχεία έχουν διαπιστωθεί κατά το παρελθόν στο πλαίσιο οιονεί δικαστικής διαδικασίας που πληροί πλείστες προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ. Το ΕΔΔΑ κατέληξε ότι, σε τελική ανάλυση, ένας τέτοιος έλεγχος δεν συνιστούσε παράβαση της εν λόγω διατάξεως της ΕΣΔΑ [32].

80. Στην απόφαση Sigma Radio Television Ltd κατά Κύπρου [33], το ΕΔΔΑ συνόψισε την ερμηνεία του αναφορικά με την κλασική ενάσκηση της εξουσίας της Διοίκησης σε εξειδικευμένους τομείς του δικαίου στους οποίους απαιτείται ειδική επαγγελματική πείρα ή εξειδικευμένες γνώσεις, διατυπώνοντας κριτήρια για την εκτίμηση της επάρκειας του ελέγχου, κατά την έννοια της ΕΣΔΑ. Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι, για να είναι σε θέση ένα «δικαστήριο» να αποφασίσει επί διαφοράς σχετικής με δικαιώματα και υποχρεώσεις αστικής φύσεως κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, θα πρέπει να είναι αρμόδιο να εξετάσει όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα που ασκούν επιρροή στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο έλεγχος νομιμότητας που ασκείται από εθνικό δικαστήριο συνάδει με τις ως άνω απαιτήσεις.

81. Στο ίδιο πνεύμα με τη νομολογία αυτή, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το δίκαιο της Ένωσης, εφόσον δεν προβλέπει διάταξη σχετική με το συγκεκριμένο ζήτημα, δεν είναι δυνατόν να απαιτεί από το αντίστοιχο κράτος μέλος, στο πλαίσιο της συνεκτιμήσεως περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς αιτούντος διεθνή προστασία, να αναγνωρίζει οπωσδήποτε πλήρη δικαιοδοσία στο επιληφθέν εθνικό δικαστήριο.

82. Αφετέρου, εφόσον η συνεκτίμηση ορισμένων μεταγενέστερων περιστάσεων είναι υποχρεωτική για τη συμμόρφωση με το δίκαιο της Ένωσης, φρονώ ότι η εξέταση των περιστάσεων αυτών πρέπει να πραγματοποιείται από το ίδιο εθνικό δικαστήριο, ακόμη και στο πλαίσιο άλλης προσφυγής, ή μέσω προσφυγής ενώπιον άλλου εθνικού δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι οι προσφυγές αυτές συνιστούν αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα [34]. Παράλληλα, η απόφαση που θα εκδοθεί, χωρίς να θίγεται ο σκοπός της ταχείας εξετάσεως των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, θα πρέπει να είναι δεσμευτική για το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της προσφυγής κατά της αποφάσεως μεταφοράς. Ειδικότερα, ο αιτών διεθνή προστασία πρέπει να μπορεί να επωφεληθεί από την πραγματική συνεκτίμηση περιστάσεων που είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του και μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, προκειμένου να διασφαλίζεται πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας.

31 Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι, με τη θέσπιση του άρθρου 1 του έβδομου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, το οποίο περιέχει ειδικές εγγυήσεις για τις διαδικασίες απελάσεως αλλοδαπών, τα κράτη εκδήλωσαν με σαφήνεια τη βούλησή τους να μην περιλάβουν τις διαδικασίες αυτές στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ (απόφαση του ΕΔΔΑ της 5ης Οκτωβρίου 2000, Maaouia κατά Γαλλίας, CE:ECHR:2000:1005JUD003965298, § 37). Εντούτοις, στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17) διευκρινίζεται, ως προς το άρθρο 47 του Χάρτη, ότι, «[σ]το δίκαιο της Ένωσης, το δικαίωμα δίκαιης δίκης δεν ισχύει μόνο επί αμφισβητήσεων για δικαιώματα και υποχρεώσεις αστικής φύσεως. Αποτελεί μια από τις συνέπειες του γεγονότος ότι η Ένωση είναι κοινότητα δικαίου, όπως το διαπίστωσε το Δικαστήριο στην [απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, Les Verts κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166)]. Ωστόσο, εκτός από το πεδίο εφαρμογής τους, οι εγγυήσεις που προσφέρει η [ΕΣΔΑ] εφαρμόζονται κατά παρεμφερή τρόπο στην Ένωση».

32 Απόφαση του ΕΔΔΑ της 22ας Νοεμβρίου 1995, Bryan κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:1995:1122JUD001917891, § 47).

33 Απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Οκτωβρίου 2011 (CE:ECHR:2011:0721JUD003218104, §§ 151 έως 157).

34 Πρβλ. αποφάσεις Shiri (σκέψη 44) και Hasan (σκέψη 31).

83. Εν κατακλείδι, το γεγονός ότι ο δικαστικός έλεγχος περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως αποφάσεως μεταφοράς έχει εναρμονισθεί από το δίκαιο της Ένωσης δεν στερεί από τα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ορίζουν ποια είναι τα αρμόδια δικαστήρια και να ρυθμίζουν τους δικονομικούς κανόνες ασκήσεως των ενδίκων βοηθημάτων στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Τα δε κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να παρέχεται η δυνατότητα αμφισβητήσεως της νομιμότητας αποφάσεως μεταφοράς όταν περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς είναι καθοριστικής σημασίας για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού αυτού.

84. Ασφαλώς, φαίνεται να υπάρχει μια έντονη διαφοροποίηση με την περίπτωση στην οποία εκδόθηκε η απόφαση Unibet[35], όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που το δίκαιο της Ένωσης απονέμει στους πολίτες έχει την έννοια ότι δεν απαιτείται να υφίσταται, στην έννομη τάξη κράτους μέλους, αυτοτελής προσφυγή η οποία να έχει, κυρίως, ως αντικείμενο την εξέταση της συμβατότητας εθνικών διατάξεων με το άρθρο 49 ΕΚ (νυν άρθρο 56 ΣΛΕΕ), εφόσον το ζήτημα της συμβατότητας μπορεί να κριθεί παρεμπιπτόντως χάρη σε άλλα αποτελεσματικά μέσα ένδικης προστασίας, όχι λιγότερο ευνοϊκά από εκείνα που διέπουν παρόμοιες προσφυγές εθνικού δικαίου.

85. Εντούτοις, η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι, στο πλαίσιο του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, υφίσταται ειδική νομική βάση για τον έλεγχο που διενεργούν τα εθνικά δικαστήρια, ήτοι το άρθρο 27 του κανονισμού αυτού, το οποίο θεσπίζει *κύριο ένδικο βοήθημα* κατά της αποφάσεως περί μεταφοράς. Απεναντίας, όσον αφορά τις μεταγενέστερες της αποφάσεως αυτής περιστάσεις τις οποίες επικαλείται ο αιτών διεθνή προστασία, ο τρόπος ασκήσεως του εθνικού δικαστικού ελέγχου μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται, κατά την άποψή μου, από το δίκαιο της Ένωσης, όπως εκτίθενται στο σημείο 82 των παρουσών προτάσεων.

β) Η ύπαρξη διαδικασίας κατεπείγοντος και προσωρινών μέτρων

86. Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, δυνάμει του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980[36], η συνεκτίμηση περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς εξασφαλίζεται σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, μέσω της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Σε αυτήν την περίπτωση, ο πρόεδρος του τμήματος ή ο δικαστής υποθέσεων αλλοδαπών οφείλει να εξετάσει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν περιέλθει σε γνώση του. Επομένως, το βελγικό δίκαιο προβλέπει ex nunc εξέταση της καταστάσεως του αιτούντος διεθνή προστασία. Στο πλαίσιο των προσωρινών μέτρων, το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) πρέπει επίσης να προβαίνει σε εξέταση ex nunc. Ως εκ τούτου, το σύνολο των ενδίκων βοηθημάτων που διαθέτει ο αιτών παρέχει τη δυνατότητα να ληφθούν υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς.

87. Όπως προεκτέθηκε στο σημείο 82 των παρουσών προτάσεων, θεωρώ ότι η συνεκτίμηση τέτοιων μεταγενέστερων περιστάσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο άλλης προσφυγής, διαφορετικής από εκείνη με την οποία προσβάλλεται η απόφαση μεταφοράς, υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα, αλλά και ότι, στην περίπτωση αυτή, η απόφαση που εκδίδεται στο πλαίσιο του άλλου αυτού ένδικου βοηθήματος δεσμεύει το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται του ένδικου βοηθήματος κατά της αποφάσεως μεταφοράς.

35 Απόφαση της 13ης Μαρτίου 2007 (C-432/05, EU:C:2007:163).

36 Βλ., όσον αφορά τον νόμο αυτόν, Carlier, J.-Y., «Évolution procédure du statut de l'étranger: constats, défis, propositions», *Journal des tribunaux*, αριθ. 6425, 12 Φεβρουαρίου 2011, σ. 117.

88. Επομένως, συνδυαζόμενα μεταξύ τους, τα ένδικα βοηθήματα που παρέχει το κράτος μέλος στον αιτούντα διεθνή προστασία πρέπει να καθιστούν δυνατή την πλήρη συνεκτίμηση περιστάσεων οι οποίες είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς και μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Παράλληλα, τα εν λόγω ένδικα βοηθήματα θα πρέπει να δύνανται να οδηγήσουν σε *οριστική* μη εκτέλεση της αποφάσεως μεταφοράς, εφόσον οι περιστάσεις που επήλθαν μετά την έκδοση της αποφάσεως αυτής επιφέρουν τέτοια συνέπεια.

89. Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το σύστημα συνεργασίας το οποίο καθιερώνεται με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ στηρίζεται σε σαφή διάκριση των αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Στο πλαίσιο διαδικασίας που έχει κινηθεί δυνάμει του άρθρου αυτού, η ερμηνεία των εθνικών διατάξεων επαφίεται στα εθνικά δικαστήρια και όχι στο Δικαστήριο, το οποίο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί αν κανόνες του εσωτερικού δικαίου συμβιβάζονται με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα σχετικά με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνευτικά στοιχεία, βάσει των οποίων αυτό θα μπορέσει να κρίνει κατά πόσον οι κανόνες του εσωτερικού δικαίου συμβιβάζονται με τη νομοθεσία της Ένωσης[37].

90. Υπό το πρίσμα της νομολογίας αυτής, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει αν τα διάφορα ένδικα βοηθήματα που προβλέπει η εθνική νομοθεσία καθιστούν δυνατή την πλήρωση της προϋποθέσεως της πλήρους αποτελεσματικότητας της συνεκτιμήσεως περιστάσεων οι οποίες είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς και μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

91. Αν όντως αυτό συμβαίνει εν προκειμένω, τότε η βελγική νομοθεσία είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου η οποία απορρέει από τις αποφάσεις Shiri και Hasan. Στην αντίθετη περίπτωση, δεν πληρούται, από πλευράς δικαίου της Ένωσης, η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να λάβει υπόψη τέτοιες μεταγενέστερες περιστάσεις.

4. Σχετικά με την περίπτωση κατά την οποία, μετά την απόρριψη αιτήσεως διεθνούς προστασίας σε κράτος μέλος, ο αδελφός του αιτούντος υπέβαλε αντίστοιχη αίτηση στο ίδιο κράτος μέλος

92. Έστω και αν υποτεθεί ότι το εθνικό δίκαιο παρέχει τη δυνατότητα συνεκτιμήσεως περιστάσεων μεταγενέστερων της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς αιτούντος διεθνή προστασία, πρέπει να εξεταστεί σε ποιον βαθμό το γεγονός που επικαλείται ο αναιρεσείων, ήτοι ότι, κατόπιν της απορρίψεως της αιτήσεώς του διεθνούς προστασίας, ο αδελφός του υπέβαλε δική του αίτηση στο ίδιο κράτος μέλος, μπορεί να επηρεάσει τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

93. Συναφώς, ο αναιρεσείων υποστήριξε ότι, λόγω των κοινών χαρακτηριστικών των διώξεων που υπέστησαν ο ίδιος και ο αδελφός του, η από κοινού εξέταση των αιτήσεών τους για διεθνή προστασία, εν προκειμένω από τις βελγικές αρχές, μπορεί να τους διασφαλίσει τη δίκαιη κρίση των αιτήσεών τους, καθώς και αποτελεσματική πρόσβαση στη διεθνή προστασία, εμποδίζοντας την εκτέλεση της αποφάσεως μεταφοράς του.

94. Όσον αφορά το επιχείρημα αυτό, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι σε κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να εξετάζεται η συγκεκριμένη περίπτωση του αιτούντος. Όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, από τις απαιτήσεις για εξατομικευμένη αξιολόγηση και για πλήρη εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας προκύπτει ότι, όταν έχουν υποβληθεί χωριστά από μέλη της ίδιας οικογένειας

37 Απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2020, Syndicat CFTC (C-463/19, EU:C:2020:932, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

τέτοιες αιτήσεις, μπορεί μεν να προβλέπονται μέτρα ώστε να λαμβάνεται υπόψη η ενδεχόμενη συνάφεια μεταξύ τους, υπό την προϋπόθεση όμως ότι εξετάζεται η κατάσταση του κάθε ενδιαφερομένου ατομικά. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω αιτήσεις δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κοινής αξιολογήσεως [38].

95. Εντούτοις, ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ θεσπίζει ειδικά κριτήρια τα οποία ενδέχεται να επηρεάζουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, για την περίπτωση των μελών οικογένειας που είναι αιτούντες διεθνή προστασία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 του κανονισμού αυτού.

96. Εν προκειμένω, ο αδελφός αιτούντος διεθνή προστασία δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα από τα «μέλη της οικογένειας», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ΄, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, λαμβανομένου υπόψη του ορισμού που δίδεται στη διάταξη αυτή. Επομένως, ούτε ο αναιρεσείων ούτε ο αδελφός του μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να αξιώσουν την εφαρμογή του άρθρου 10 του ως άνω κανονισμού [39]. Εξάλλου, οι ενήλικοι, όπως ο αδελφός του αναιρεσείοντος, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 11 του ίδιου κανονισμού.

97. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο αναιρεσείων υποστήριξε ότι η αίτησή του εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, όπου προβλέπεται ρήτρα διακριτικής ευχέρειας η οποία ορίζει ότι, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον εν λόγω κανονισμό.

98. Ωστόσο, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει να προβλέπεται προσφυγή κατά της αποφάσεως να μη γίνει χρήση της δυνατότητας που προβλέπεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, υπό την επιφύλαξη ότι η ως άνω απόφαση μπορεί να προσβληθεί στο πλαίσιο προσφυγής κατά της αποφάσεως μεταφοράς [40].

99. Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός και μόνον ότι, μετά την έκδοση, από ένα κράτος μέλος, αποφάσεως περί αρνήσεως χορηγήσεως άδειας διαμονής σε αιτούντα διεθνή προστασία, με το σκεπτικό ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεώς του είναι άλλο κράτος μέλος, ο αδελφός του αιτούντος υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας στο πρώτο κράτος μέλος, δεν φαίνεται να καταλέγεται μεταξύ των μεταγενέστερων περιστάσεων οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας του αιτούντος, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη.

V. Πρόταση

100. Βάσει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) ως εξής:

Το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των

38 Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 58).

39 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει άλλωστε στην απόφασή του ότι ο αναιρεσείων δεν αμφισβητεί ότι το άρθρο 10 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωσή του.

40 Απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2019, M.A. κ.λπ. (C-661/17, EU:C:2019:53, σκέψη 79).

Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι επιβάλλεται να έχει ο αιτών διεθνή προστασία τη δυνατότητα να ασκήσει ένδικο βοήθημα με το οποίο να μπορεί να επικαλεσθεί περιστάσεις που είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του και μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεώς του. Το ίδιο εθνικό δικαστήριο το οποίο αποφάνθηκε επί της αποφάσεως μεταφοράς πρέπει να μπορεί να λάβει υπόψη τέτοιες μεταγενέστερες περιστάσεις, ακόμη και στο πλαίσιο άλλης προσφυγής, ή μέσω προσφυγής ενώπιον άλλου εθνικού δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι οι προσφυγές αυτές συνιστούν αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα, του οποίου το αποτέλεσμα δεσμεύει το δικαστήριο που επιλαμβάνεται του ένδικου βοηθήματος κατά της αποφάσεως μεταφοράς, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει, προκειμένου να προσδιοριστεί ποιο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.